

STAFFAN HILDEBRAND:

Bildt mot 2000-talet

Jag minns väl min allra första lektion i Östra Real. En helt ny och skrämmande stor skolbyggnad, nya lärare och klasskamrater. Vår nye klassföreståndare kom in i klassrummet och förklarade att han skulle berätta en historia om Sverige. Han berättade att det fanns en klubb som hette OECD, för de rikaste länderna i världen. Där hade Sverige nu klättrat upp till andra plats. Bara Schweiz låg före, men USA låg efter oss! Läraren listade upp områden där Sverige var i världstopp: Produktionen av specialstål, antalet stridsflygplan, vi var fjärde största redarnation, samtidigt som vi hade blivit teleföntätast och TV-tätast i hela världen. När det gällde personbilar låg vi på tredje plats. Läraren pekade också på att vi hade den längsta semestern i världen, tre

veckor, och ingenstans var arbetarskyddet och barnomsorgen så bra som i vårt land. Arbetslösheten låg på en procent. Vi blev alla imponerade!

I slutet av lektionen förklarade läraren att han snart skulle pensionera sig, och att han varit med om att bygga upp det moderna Sverige. Nu var det vår tur att ta vid och föra bygget vidare. Vi som var unga. För visst ville vi slå Schweiz också!

Läraren sa att vi alla i klassrummet hade en talang, en begåvning, en

kraft. Nu i läroverket skulle vi söka oss fram till hur vi var och hur vi skulle kunna frigöra vår egen inboende talang och kraft, så att vi kunde fortsätta samhällsbygget. Hemligheten med Sverige, sa han, är att vi har hittat en balans mellan individernas frihet att påverka sin egen framtid, exportindustrins framgångar, teknikens landvinningar och samhällets gemensamma ansvar för svaga grupper som riskerar hamna utanför utvecklingen.

Anda av framtidstro

Det är i denna anda av självförtroende, optimism och framtidstro som Carl Bildt och jag växte upp i Östra Real. Det var åren mellan Folkhemmets slutfas och uppstarten på det Starka Samhället. Elvis och James Dean hade ersatts av Beatles och Rolling Stones.

Ungdomen steg för första gången fram som en egen drivkraft, en egen marknad och en egen kultur. Vi hade Tage Erlander, Jarl Hjalmarson,

STAFFAN HILDEBRAND är filmregissör och internetutvecklare.

Marcus Wallenberg, Alice Babs, Elise Ottesen Jensen, Nacka Skoglund, Lennart Hyland och Dag Hammarskjöld. Vi var stolta över våra vuxna förebilder. De visade vägen, men släppte fram oss ungdomar.

För att förstå Carl Bildt som partipolitiker, visionär och internationell ledare är det helt nödvändigt att se till den miljö som fostrat honom. Vi ledde tillsammans elevrådet, skoltidningen SOS (som gick med vinst), samt de politiska aktiviteterna i Östra Real. Carl var unghöger och hans KS-klubb hade över 200 medlemmar, medan jag bildade skolans första SSU-klubb, som bara fick 8 medlemmar vid starten. När jag blev uppkallad till vår konservativa men humanistiske rektor för att förklara mig, fick jag personligt stöd av Carl, som också hjälpte mig med det här med stadgar och styrelser och sånt som man tydligen måste ha i det politiska livet. Jag lämnade politiken för filmens värld efter studenten.

Nyfikenhet och debattlusta

Redan i läroverket gillade Carl att diskutera med människor som hade en annan uppfattning än han själv hade. Det var en blandning av otrolig nyfikenhet, ständigt sökande efter fakta och sakargument, intuition och konfrontativ debattlusta, men med en stark underton av respekt för andras uppfattningar. Vi sökte bägge fakta och diskussion. Det var så vi bägge fann varandra i en nära relation som egentligen bara blir starkare ju mer åren går. På den tiden drev jag

också en liten filmklubb i Östra Real och i min allra första super 8 mm film, en deckare, spelade Carl skurken. Då var han 15 år. Han valde rollen själv. Carl har ju alltid gillat nya utmaningar.

Jag minns också hur han som nybliven tonåring besökte det delade Berlin 1964 och personligen påverkades starkt av klyftan mellan frihet och förtryck, mellan öst och väst, mellan Sovjet och USA. Detta var det Kalla Krigets Europa.

Mina föräldrar var övertygade moderater, och min mamma som starkt gillade Carl, försökte övertala honom att tala mig till rätta. Min far var brandchef på Östermalms brandstation, där jag också bodde. Men Carl visste att bandmännen, mina verkliga förebilder, som till 100% var övertygade socialdemokrater, redan präglat mig i mina tidiga ungdomsår och då respekterade han fullt ut min ideologiska övertygelse. Vilket han lugnt förklarade för morsan. På Carls studentfest var jag den enda sossen och kände mig nog både stolt och rebelisk på samma gång. Senare i livet har Carl fått många socialdemokrater som personliga vänner, vilket är viktigt att påpeka. Carl var rastlös efter sin studentexamen. Det var som han intuitivt väntade på att något viktigt skulle ske, något avgörande för hans liv, för framtiden. Så skedde också. Året var 1968. Studentrevolutionens år.

Jag fixade ett uppdrag från Sveriges Radio åt Carl och mig att resa till Prag för att göra radioreportage om

Pragvåren och Alexander Dubceks kamp för socialism med ett mänskligt ansikte, fritt från Sovjets övermakt. Vi kom dit i början av augusti 1968 mitt i revolutionens klimax. Carl och jag satt i gränderna i gamla stan och diskuterade hela nätterna med studenter från hela Östeuropa och unga soldater om hur utvecklingen obönhörligt gick mot allt större demokratisering och liberalisering och ett ifrågasättande av de gamla maktstrukturerna. Ett nytt hopp hade tänts. Vi drömde om ett enat Europa, fritt från krig, förtryck och fattigdom. Kanske Europas Förenta stater en gång i framtiden.

Något stort höll på att ske

Kulmen på Pragvåren var när Joseph Tito, som redan lyckats bryta med Sovjet, och Alexander Dubcek talade på ett massmöte med över 100.000 Pragbor vid borggården intill det gamla slottet. Där fanns också tusentals östtyska och ungerska ungdomar. Vi hade klättrat upp på Pragradions inspelningsbuss och såg ut över det jublande folkhavet. Något verkligt stort höll på att ske! Vi talade om det hela natten. Det var en sån där natt som påverkade hela ens framtida uppfattning om att allting är möjligt, bara man har människorna med sig. Strax därefter åkte vi hem.

Samma natt vi reste hem gick rysarna in i Prag. Carl och jag arbetade flera dygn i streck i alla media, eftersom vi var de enda som hade helt färskt material. Jag vet ingen enskild upplevelse i Carls liv, som påverkat

honom så starkt. Han blev rasande, besviken, klarsynt och handlingskraftig på en gång. Jag tror det var under Pragvåren och de sovjetiska stridsvagnarnas attack mot den, som Carl bestämde sig för att ägna sitt liv åt politiken. Den rastlöshet och det lite osäkra sökande jag märkt efter Carls student, ersattes med en målmedvetenhet och en insikt om att han nu ville engagera sig helt och fullt för att förändra och utveckla moderata samlingspartiet i riktning mot det ledande frihets- och europapartiet i Sverige. Det Europa han såg framför sig var ett enat Europa, byggt på frihet, demokrati, mänskliga rättigheter, marknadsekonomi och social rättvisa. Ett Europa under NATO-paraplyet. Ett Europa där han ville vara med och riva ner diktatur, förtryck och alla sorters murar mellan människor och länder.

Europa starkaste drivkraften

Han bestämde sig tidigt för att på alla sätt försöka bidra till att föra in Sverige i detta Europa, långt före någon seriös svensk Europadebatt. Europatanken är nog Carls allra starkaste drivkraft både på ett personligt och ett politiskt plan. Hans insats för att föra in Sverige i EU kan inte överdrivas, framförallt när det gällde att övertyga ungdomen.

Nästa stora politiska och ideologiska upplevelse som lika starkt påverkat Carl är naturligtvis hans framgångsrika medlaruppdrag i inbördeskriget Bosnien, där han ju hade hela Europas uppdrag. Som femtioårspre-

sent fick jag följa med Carl fyra dagar under hans medlingsuppdrag. Det var i februari 1997. En av dagarna började kl 07.00 med briefing med hela hans stab i Sarajevo. Carl satt i Office of the High Representative, i

” Jag tror det var under Pragvåren och de sovjetiska stridsvagnarnas attack mot den, som Carl bestämde sig för att ägna sitt liv åt politiken. ”

en sliten kontorsbyggnad av östeuropeisk 60-talsmodell. På väg till helikopterplattan försökte jag tala med några av Carls 12 humorlösa franska livvakter, franska elitsoldater, som körde den bepansrade Mercedesen. De stirrade iskallt på mig, medan jag försökte småprata lite naivt om läget.

Vi landade i USA-basen Camp McGovern, nära staden Brsko, vars läge just då var krisartat, eftersom stan stod utanför Daytonavtalet. Tvåstjärnige generalen Miegs, med erfarenheter från flera krig, tog emot med fika. Han sa till mig att Carl kunde tala både med politiker, diplomater och generaler så att alla förstod vad han menade. Därefter en kaotisk presskonferens med hela världspresen. Vi gick sedan till ett isolerat hus på militärbasen, där Carl på några timmar lyckades få de tre borgmästarna, en serb, en muslim och en kroat, att i lugn och ro börja tala med

varandra. De hade växt upp tillsammans, men sedan några år börjat hata och skjuta på varandra.

Carl sa: ”Tänk dig att personen mitt emot dig ljuger. Han vet också att jag vet att han ljuger. Detta är startläget på själva förhandlingen.” Det var en oerhört stark upplevelse för mig att se Carl i aktion, framgångsrikt balanserande mellan olika hatiska viljor i Bosnien och mellan makthavare i FN, EU, USA och Ryssland.

Förändrades av Bosnien

Det är uppenbart att Carl förändrades under den här tiden. Inte som person, han är samma person som den jag lärde känna i Östra Real. Men både hans ledarskapstalanger, insikt om förändringsprocessernas natur, och hans ideologiska vision av hur framtidens politiker ska fungera har kraftigt mognat fram. Denna politiska och ideologiska mognadsprocess startade på allvar i Prag 1968 och kulminerade i Bosnien 1997.

Den stora frågan är då om Carl Bildt förmår översätta hela det politiska och personliga erfarenhetsmaterial han samlat på sig ute i Europa till 2000-talets svenska partipolitik. När medier, socialdemokraterna, och även vissa aktörer inom moderata samlingspartiet kritiserar Carl för att vara för osynlig, för tyst, för lite visionär, för gnällig, för försynt mot sina motståndare, glömmer de helt bort detta. Vad jag personligen tror är nämligen att Carl just nu är uppe i ett intensivt översättningsarbete, där

han ska överföra de gjorda unika erfarenheterna till en svensk politisk och ideologisk plattform för att vinna väljarna inför nästa sekel.

Carl har alltid haft ett långsiktigt perspektiv i sitt handlande. Han har också haft en stark känslighet för nya omvälvande krafter i samhället. Därför tror jag att hans starka intresse för den nya informationstekniken och den globala marknaden och dess banbrytande effekt på våra personliga liv och på samhället kopplat till hans syn på framtidens Europa är en mycket spännande kombination för ett framtida ideologiskt programarbete.

IT-revolutionen

Tillsammans med 200 personer ur den svenska IT-eliten hörde jag Carl tala om framtidens informationsrevolution i sitt linjetal på IVA i februari. Jag arbetar just nu med ett filmprojekt, där jag ska undersöka ungdomars attityder till Internet på ett globalt plan, understött av KK-stiftelsen och Ericsson. Carl Bildt sa så här bl a:

”På samma sätt som den tidiga industrialismens teknologier och läror förde oss in i kollektivismen och centralismen, för oss nu det gryende in-

formationssamhällets teknologier och användningar in oss i ett samhälle som sprider makt och inflytande, ställer pyramider på ända och gör en ny frihet möjlig på den globala arenan. Med rätt politik, som satsar på de nya IT-entreprenörerna, på företagande, på tillväxt, kan Sverige år 2010 tillhöra den globala utvecklingens absoluta spjutspetsar när det gäller varje del av utnyttjandet av informationsteknologin.”

Det gick i slutet av femtiotalet och början av sextiotalet. Då klättrade ju Sverige bevisligen upp till andra plats på OECD:s topplista över utveckling. Idag ligger vi på 18:e plats. Men det är säkert möjligt igen. Vi är ju redan idag mobiltelefonföretag och Internettätast i hela världen! Frågan är om Carl Bildt förmår vara den politiske ledaren och visionären som ska ta Sverige ur det negativa kraftfältet in till en ny era av utveckling, framtidstro och optimism.

Jag tror bara Carl kan lyckas med detta om han förmår formulera en ny och skarp politisk vision, som både tar hänsyn till de som redan håller på att erövra IT och den globala marknadens möjligheter, och alla de som fostrats av det kollektiva centra-

listiska industrisamhället, men som känner rädsla, osäkerhet och t o m motvilja mot en informationsrevolution, som riskerar att öka klyftorna i samhället ännu mer. Lyckas han formulera och förankra en sådan vision i ett nytt politiskt program, blir han ett ännu starkare hot än vad han är idag, mot en socialdemokrati, som ännu inte förmått orientera sig eller formulera sig, i den omvälvande brytningstid vi är mitt inne i. Om 18 månader går vi in i 2000-talet. Lyckas han med att arbeta fram en sådan vision, då tror jag absolut att kan han åter bli statsminister. Han är redan landets populäraste politiker. Framförallt bland ungdomen. Kanske lyckas han inte redan i detta val. Men väl i nästa. Och Carl Bildt har ju alltid haft ett långsiktigt perspektiv. Och han är oerhört envis när han verkligen bestämt sig för nånting. Frågan är bara om han i ett sådant nytt program, baserad på hans egen samhällsvision får med sig de starka traditionella aktörerna i sitt eget parti? Precis som Tony Blair redan har haft i labour, har Carl Bildt också ett stort arbete framför sig när det gäller att förändra och utveckla sitt eget parti in i 2000-talets Europa.